

4. ÜNİTE : AHLAKİ TUTUM VE DAVRANIŞLAR

İslam Ahlakının Konusu ve Gayesi

İslam ahlakının gâyesi, Allah'ın (c.c.) bütün yaratıklarına karşı merhametli olmak, hiçbir menfaat gözetmeksizin fedakarlıkta bulunmak, karşılıksız sevmek; insani ilişkilerde iyi niyetli, dürüst, güvenilir olmak ve kötü eğilimlerden uzak durmaktır.

Ahlak, insanlarda doğuştan bulunan tutum ve davranışların bütünü olarak bilinmektedir. Ahlak, tabiat, mizaç, huy, davranış anlamına gelmektedir. İslam ahlakı, İslami değerlere özgü ahlak tutum ve davranışları anlamına gelmektedir. Ahlaklı olmak, erdemli olmak demektir. Güzel ahlak sahibi olmak Peygamber a.s.'in da örnek olduğu bir davranıştır.

İslam ahlakının bir gayesi bulunmaktadır. İslam ahlakının gayesi insanlarda yaratılıştan var olan iyi duygu ve düşüncelerin bir hayat tarzı olarak yaşanması gayesidir. İslam'ın amacı insanların adil bir düzen içinde huzurlu, mutlu ve barış içinde yaşamasıdır. İslam, barış dini olarak bilinmektedir. İslam dinini kabul eden Müslümanlar dini değerlere ve kurallara tam bir bağlılık ve teslimiyet gösterirler.

İslam ahlakının amacı yani gayesi;

Yüce yaratıcı Allah'ın tüm yarattıklarına karşı merhamet göstermek, hiç bir çıkar kaygısı düşünmeden onlara fedakarlık etmek, karşılık beklemeden sevgi beslemektir. İnsanlara ve hayvanlara zarar vermemektir. İnsan ilişkilerinde güvenilir, dürüst olmak, kötü davranışlardan uzak durmaktır.

İslam ahlakının konusu;

İnsanın duygularını ve düşüncelerini kapsayan davranışların tümüdür. İslam ahlakı, kişinin iyi ve kötü davranışlarını ele alarak, kişiyi bu durumlara göre değerlendirir. İslam ahlakında kişi iyi ve kötü davranışları ile yargılanır. İslam kişiye kötü huylarını düzeltme yolunu gösterir, iyi huylarını ise geliştirmesine yardım eder. İslam ahlakında kişiler iyi davranışlar sergilemeli, iyi şeyler yapmalıdır. Kişiler kötü huylarını terk etmelidir.

İslam Ahlakının Kaynakları

Ahlakın kaynakları denilince kökeni, aslı, varlık sebebi ve ortaya çıkaran kurucu unsurları akla gelir. Ahlakın kaynağı konusunda din âlimleri ve filozoflar farklı yorumlar yapmışlardır. Müslüman âlimler bu konuda dini esas almışlardır. İslam ahlakının kaynaklarını en genel anlamda temel kaynaklar (Kur'an, sünnet) ve diğer kaynaklar olmak üzere iki kısma ayırabiliriz:

1. Temel Kaynaklar

Nakli kaynaklardır (nass) yani Kur'an ve sünnettir.

a. Kur'an-ı Kerim: İslam dininin ana kaynağı olan Kur'an-ı Kerim, ahlaki hüküm ve prensiplerin de kendisine dayandırıldığı bir kaynaktır. İslam ahlakını en kısa ve en doğru yoldan öğreneceğimiz kaynak Kur'an'dır. Kur'an'ın içerdiği konular genel hatlarıyla ahlakla iç içedir.

b. Sünnet: İslam dininde Kur'an-ı Kerim'den sonraki ahlaki otorite Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayatı ve sözleri ile yaşayış ilkeleri yani sahih sünnet olduğu ayetlerde açıkça belirtilir.

2. Yardımcı (Diğer) Kaynaklar

Kültür: Toplumun veya milletin geçmişten süregelen her türlü dil, duygu, düşünce, gelenek görenek, örf, âdet, yaşam ve sanat anlayışlarıdır. Kültür, "akıl, örf, âdet, gelenekler, ahlak ilmiyle ilgili yazılmış ahlak kitapları"

olmak üzere sözlü ve yazılı kültür" şeklinde olabilir.

Akıl: İslam ahlakının kaynaklarından. İyi ve kötüyü aklın bilebileceği ve iyiye uymanın aklın bir kararı ile gerçekleştiği açıktır.

Örf ve Âdetler: Nesilden nesile intikal eden ve toplum içinde yerleşmiş davranış örnekleridir. Örf ve âdetler, Kur'an ve sünnetteki ahlaki ilkelerle toplumun sosyal hayata uyum sağlaması açısından İslam ahlakının kaynağı olmuştur.

Ahlak Kitapları: İslam ahlakıyla ilgili temel konularda İslam düşünürlerinin yazdığı eserlerdir.

Kelam kitaplarını, tasavvuf kitaplarını, ahlaki şiirleri, divanları, kasideleri de bu

ahlak kitapları olarak da ele alabiliriz.